

mellanrikslags giltighet under ytterligare ett års tid, än ock för sin del besluta,

att, derest en dylik förlängning kan komma till stånd, kongl. förordningen af den 30 maj 1890 angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden skall fortfarande ega giltighet och lända till efterrättelse intill den 13 juli 1898.

Stockholm den 25 januari 1897.

Werner G. von Schwerin.

C. W. Collander.

G. Jansson.

S. M. Olsson i Sörnäs.

J. Bromée.

N:o 11.

Af herr **S. Nordström**, *angående ändrade bestämmelser rörande lån från odlingslånefonden.*

Enligt beslut vid 1895 års riksdag, förbättrades visserligen villkoren för lån ur odlingsfonden så till vida, att räntan på lån ur denna fond nedsattes från $4\frac{1}{2}$ till 4 procent. Men på samma gång försvårades möjligheten för låns beviljande ur densamma genom att stipulera det vilkor, »att jordförbättringen bör antagas minst motsvara låneunderstödet dubbla belopp», så snart vattenafledningsföretaget afser torrläggning af redan odlad jord, i stället för att, såsom förut var bestämdt, låneunderstödet kunde beviljas till lika högt belopp som den uppskattade jordförbättringen, oafsedt om vatten-

afledningen afsåg odlad eller icke odlad jord. Det har redan visat sig att detta vilkor är orimligt och i rätt många fall gör låns erhållande ur nämnda fond omöjligt. Vid vattenregleringsföretag hör det nemligen nästan till regeln, åtminstone inom de södra och mellersta delarne af riket, såväl att betydliga delar af den förbättrade jordarealen utgöras af åker, som att nedanför belägna vattenverk måste utlösas. Expropriationskostnaden för dessa vattenverks inlösen befinnes ofta väsentligen öfverstiga kostnaden för sjelfva vattendragets upprepning och gör det i de flesta fall problematiskt, om jordförbättringens värde skall kunna uppgå till kostnadsförslagets dubbla belopp. Härigenom förhindras, för att icke säga omöjliggöres, månget sådant vattenregleringsföretag, som likväl skulle lända intressenterna och medelbarligen jemväl hela landet till största gagn. Då odlingslånefonden bildades, så var det väl icke lagstiftarnes mening, att väsentliga delar af densamma skulle förblifva obegagnade till följd af oskäligt försvårade lånevilkor. Så är emellertid för närvarande förhållandet.

Ett tillgängligt men odisponeradt kapital skulle väl näppeligen kunna göras mera frukt- och välsignelsebringande för landet i dess helhet, än genom att bringa under kultur våra ännu under naturtillståndet befintliga vidsträckta mossar, floddalar, sjöstränder och sankmarker. Men under det att vi fortfarande importera stora qvantiteter brödsäd — under det att dessa moss- och sankmarker, väl odlade, skulle kunna mer än väl fylla landets behof af spannmål — under det att tusentals af våra kraftfullaste söner årligen utvandra för att söka sin utkomst i andra länder, hvilkas arbetskraft likväl så innerligt väl skulle kunna finna en lönande användning här hemma, så försvårar man möjligheten dertill genom att stipulera sådana vilkor för lån ur odlingsfonden, att denna fond till väsentlig del förblir obegagnad. För mig synes en sådan hushållning afvita. Riksdagen beviljar årligen, och detta med all rätt, icke obetydliga summor i form af anslag utan återbetalningsskyldighet till väganläggningar, till strömmrensningar, till hamnbyggnader o. s. v., men då det gäller så allmännyttiga företag som de här i fråga och som i de allra flesta fall icke utan statens mellankomst kunna realiseras, då synes man vara småsinnadt ängslig för att staten skall kunna förlora ett enda öre på de lån, som den enskilde, icke utan stora besvär, mot första in-teckning i sin egendom och mot fullgod ränta kan utbekomma ur odlingslånefonden. För visso borde det vara tillräckligt betryggande för staten, om den uppskattade jordförbättringen med tjugofem procent öfverstiger summan af det beviljade låneunderstödet.

Genom en sådan förändring i lånevilkoren skulle odlingsfonden göras tillgänglig för månget vattenregleringsföretag, som med nu gällande orimliga villkor omöjliggöres. Den risk, staten eller den enskilde derigenom möjligen kunde lida, skall mångfaldigt uppvägas genom den vinst, dylika företag medföra för det allmänna.

Sedan några år har pågått en förbittrad kamp emot våra hypoteks-inrättningar, och en allmän klagan förspörjes med anledning af de hårda villkor, hvarpå lån från dessa inrättningar tynga på vårt jordbruk. Lånen ur odlingsfonden äro jemväl ett slag af hypotekslån, men med ännu hårdare villkor. Under det att hypotekslånen f. n. löpa med en annuitet af 5 å 6 procent, så är annuiteten på odlingslånen icke mindre än 8 procent. I anseende till jordbrukets tryckta belägenhet, så torde detta kunna betraktas såsom oskäligt betungande. Dylika vattenregleringsföretag komma ju våra barn och efterkommande till godo in i den aflägsnaste framtid. Det borde därför, enligt mitt sätt att se, icke vara obilligt, om amorteringstiden utsträcktes till en något längre följd af år. Detta så mycket hellre, som det står den enskilde fritt att när som helst uppsäga och inbetala sin andel af lånet. Dertill kommer, att i dylika företag som oftast ingå ecklesiastika boställen och kronoegendomar m. fl., hvilkas närvarande indelningshafvare och arrendatorer drabbas utaf en oskäligt hög andel af amorteringsbeloppet. Det har ock visat sig, att detta förhållande utgjort ett väsentligt hinder för genomdrifvandet utaf månget vattenregleringsföretag, som eljest ögonskenligen skulle hafva medfört de största fördelar för de intresserade. Man får icke heller förundra sig öfver om en indelningshafvare eller arrendator motsätter sig en jordförbättring, som väsentligen kommer hans efterträdare till godo, men hvarför han sjelf får vidkännas den drygaste delen af kostnaden. Jag anser därför, att det skulle vara icke allenast välbetänkt, utan jemväl rättvist, om annuiteten för lån ur odlingsfonden nedsattes från 8 till 6 procent, hvaraf 2 såsom amortering och 4 såsom ränta.

Vidare innehålla de nu gällande bestämmelserna för lån ur oftanämnda fond, att under de fem första åren från lånets erhållande visserligen ingen annuitet erlägges, men att ränta likväl beräknas, som sedermera tillägges det ursprungliga kapitalet för att, tillsammans med detta, i vederbörlig ordning amorteras. Då genomdrifvandet utaf vattenregleringar under alla omständigheter är förenadt med många besvärligheter och kostnader, som icke ingå uti eller kunna beräknas vid de uppgjorda kost-

nadsförslagen, och då de landvinningar, som genom vattenregleringarne uppstå, på mångahanda sätt komma det allmänna till godo — icke minst genom ökad skatteförmåga till stat och kommun — så synes det mig, som om det borde vara en billig begäran, att staten beviljade full räntefrihet under de fem första åren från det lånen blifvit lyftade. Inom andra länder beviljas högst betydande anslag till jordbrukets förkofran i olika riktningar, och man anser dessa penningar vara väl använda. Ofvan är redan omnämndt, att staten lemnar anslag utan återbetalningsskyldighet till vägförbättringar etc. etc. Männe icke dessa landvinningar, som åstadkommas genom torrläggning utaf våra vidsträckta sankmarker, äro utaf lika allmän-gagnelig beskaffenhet? Det är ju på detta sätt, som vi skulle kunna eröfra tusentals trefna hem för en idog och laglydig jordbruksbefolkning. Eller skulle det inte vara önskvärdt, om vi på detta sätt endast till någon ringa del lyckades qvarhålla de tusenden, som nu årligen vända fosterjorden ryggen för att sedermera i det fjerran landet uppträda såsom våra svåraste konkurrenter på den inhemska marknaden.

Hvar och en, som det minsta sysselsatt sig med jordbruk, har nogsam erfarenhet om hvilken grundväsentlig skilnad det är att kultivera en mullrik, godartad åkerjord, sådan som vanligen vinnes genom torrläggning utaf våra sankmarker, eller att odla en högländ, mullfattig och oartad alfjord. Skilnaden i det ekonomiska resultatet är större, än hvarom man i det dagliga lifvet ens gör sig ett redigt begrepp. Vigten åter af ett lönande eller icke lönande åkerbruk i nationalekonomiskt hänseende, det torde ligga för öppen dag. Ensamt denna omständighet borde, enligt min uppfattning, vara ett fullgiltigt skäl för staten att gynna, uppmuntra och underlätta utdikningen och torrläggningeu utaf våra sankmarker. Följaktligen anser jag det jemväl vara en rättmätig fordran, att staten härutinnan åtminstone gör *någon* uppoffring.

Slutligen kan jag icke underlåta fästa uppmärksamheten derpå, att, sedan den ursprungliga författningen rörande odlingslånefonden upprättades, åtskilliga förändringar och tillägg i densamma tid efter annan vidtagits, som finnas intagna uti olika årgångar af Svensk Författningssamling. Detta medför icke så liten oreda och besvär för den oinvigde och oerfarne, som intresserar sig för dylika företag. Tiden bör därför vara inne, att, med annullerande af alla förutvarande författningar rörande denna fond, densamma sammanföres uti en ny och sammanhängande författning.

På grund af det anförda tillåter jag mig föreslå, att Riksdagen för sin del antager följande förändrade bestämmelser rörande lån ur odlingsfonden:

att lån må beviljas ur fonden, äfven hvad vidkommer redan odlad mark, så snart vederbörande myndigheter vitsordat, att jordförbättringens värde med tjugofem procent öfverstiger låneunderstödet belopp;

att annuiteten för lån ur odlingsfonden nedsättes från 8 till 6 procent, hvaraf 4 procent såsom ränta och 2 procent såsom amortering;

att full räntefrihet beviljas under de fem första åren för lån ur fonden från den dag lånen blifvit lyftade; samt

att, med annullering af alla förutvarande författningar, som röra odlingslånefonden, en ny sammanhängande författning utarbetas, som upptager alla nu gällande bestämmelser rörande fonden och låns beviljande ur densamma.

Stockholm den 25 januari 1897.

Sten Nordström.

•